

Міжнародні економічні відносини

УДК 339.923

Войтко Сергій Васильович

*доктор економічних наук,
професор кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"*

Войтко Сергей Васильевич

*доктор экономических наук,
профессор кафедры международной экономики
Национальный технический университет Украины
"Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского"*

Voitko Serhii

*Doctor of Economics, Professor of Department of International Economics
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*
ORCID: 0000-0002-2488-3210

Бородінова Юлія Юріївна

*студентка
Національного технічного університету України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"*

Бородинова Юлия Юрьевна

*студентка
Национальный технический университет Украины
"Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского"*

Borodinova Yuliia

*Student of the
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*

**ВЗАЄМОДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ З
МІЖНАРОДНИМИ КРЕДИТНО-ФІНАНСОВИМИ
ОРГАНІЗАЦІЯМИ**

**ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ
С МЕЖДУНАРОДНЫМИ КРЕДИТНО-ФИНАНСОВЫМИ
ОРГАНИЗАЦИЯМИ**

**INTERACTION OF THE NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE WITH
INTERNATIONAL CREDIT AND FINANCIAL ORGANIZATIONS**

***Анотація.** У статті досліджено взаємодію національної економіки України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями, оцінювання позитивних і негативних наслідків та визначення можливих напрямів подальшої співпраці. Проаналізована роль міжнародних кредитно-фінансових організацій у розвитку глобальної економіки. На сьогодні міжнародні кредитно-фінансові організації посіли провідне місце серед установ, які здійснюють фінансову підтримку та сприяють реалізації необхідних реформ, спрямованих на розвиток підприємств різних галузей економіки та зміцнення фінансового сектору країни в цілому. Визначено значення співробітництва України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями для розвитку економіки країни. Визначено проблеми та напрями розвитку співпраці з провідними кредитно-фінансовими організаціями в сучасних умовах. Незважаючи на наявність певних недоліків, співпраця України та міжнародними кредитно-фінансовими організаціями буде продовжена й надалі.*

***Ключові слова:** міжнародні кредитно-фінансові організації, Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, глобальна економіка, світовий економічний простір.*

Аннотация. В статье исследовано взаимодействие национальной экономики Украины с международными кредитно-финансовыми организациями, оценки положительных и отрицательных последствий и определения возможных направлений дальнейшего сотрудничества. Проанализирована роль международных кредитно-финансовых организаций в развитии глобальной экономики. Сегодня международные кредитно-финансовые организации заняли ведущее место среди учреждений, осуществляющих финансовую поддержку и способствуют реализации необходимых реформ, направленных на развитие предприятий различных отраслей экономики и укрепления финансового сектора страны в целом. Определено значение сотрудничества Украины с международными кредитно-финансовыми организациями для развития экономики страны. Определены проблемы и направления развития сотрудничества с ведущими кредитно-финансовыми организациями в современных условиях. Несмотря на наличие определенных недостатков, сотрудничество Украины и международными кредитно-финансовыми организациями будет продолжена и в дальнейшем.

Ключевые слова: международные кредитно-финансовые организации, Международный валютный фонд, Всемирный банк, Европейский банк реконструкции и развития, глобальная экономика, мировое экономическое пространство.

Summary. The article examines the interaction of the national economy of Ukraine with international credit and financial organizations, evaluates the positive and negative consequences and identifies possible areas for further cooperation. The role of international credit and financial organizations in the development of the global economy is analyzed. Today, international financial institutions have taken a leading place among institutions that provide financial support and contribute to the implementation of necessary reforms aimed at

developing enterprises in various sectors of the economy and strengthening the country's financial sector as a whole. The importance of cooperation between Ukraine and international financial institutions for the development of the country's economy has been determined. The problems and directions of development of cooperation with leading credit and financial organizations in modern conditions are identified. Despite the presence of certain shortcomings, cooperation between Ukraine and international credit and financial organizations will continue in the future.

Key words: *international credit and financial organizations, International Monetary Fund, World Bank, European Bank for Reconstruction and Development, global economy, world economic space.*

Постановка проблеми. В умовах глобалізації відбувається активізація зовнішньоекономічних відносин країн світу. Україна реалізує свою стратегію інтеграції у світовий економічний простір і співпрацює з різними міжнародними організаціями, зокрема кредитно-фінансовими. В умовах макроекономічної нестабільності країн, що розвиваються, політичної та фінансової нестабільності у світі, важливого значення набуває діяльність міжнародних кредитно-фінансових організацій спрямована на упередження негативних економічних процесів. Відповідно, проблема взаємодії України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями є актуальною на сучасному етапі економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних і практичних засад діяльності міжнародних кредитно-фінансових організацій присвячено праці відомих вітчизняних науковців, а саме роботи М. Бугайя [3], Б. Данилишина [4], В. Колосова [5], М. Кульбиди [6], Н. Скоробогатової [8] тощо. Проте, незважаючи на значний обсяг накопичених у цій сфері наукових досліджень, в умовах швидко змінюваного зовнішнього середовища, низка положень мають суперечливий характер.

Мета статті полягає в дослідженні проблем взаємодії національної економіки України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями, оцінювання позитивних і негативних наслідків та визначення можливих напрямів подальшої співпраці.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі економічного розвитку України, реальним інструментом покращення економічного та фінансового стану країни є взаємодія з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями. Міжнародні кредитно-фінансові організації посіли провідне місце серед установ, які здійснюють фінансову підтримку та сприяють реалізації необхідних реформ, спрямованих на розвиток підприємств різних галузей економіки та зміцнення фінансового сектору національної економіки в цілому. Сьогодні Україна є членом таких міжнародних кредитно-фінансових організацій, як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк (СБ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ). Ці міжнародні організації надають фінансову, кредитну та технічну допомогу Україні, яка на сьогодні є більш вразливою до швидкозмінюваного зовнішнього середовища та гнучкої ринкової кон'юнктури [8].

Значна кількість міжнародних кредитно-фінансових інституцій були створені в 1944 році з метою об'єднання зусиль для післявоєнної відбудови економіки багатьох країн, що мало суттєве значення для світового економічного розвитку [7]. Зі створенням Міжнародного валютного фонду та Світового банку міжнародна валютна система почала функціонувати, спираючись на офіційні угоди. Розподіл обов'язків між ними передбачає, що МВФ має бути інститутом співпраці та виконувати регульовальні, консультативні й фінансові функції у валютно-фінансовій сфері, а Світовий банк має бути переважно інституцією розвитку [7].

З взаємодією національної економіки України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями продовжено інтеграцію у світову

фінансову систему. Відносини України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями юридично регламентуються нормативно-правовими актами, меморандумами, програмами, стратегіями розвитку та угодами [4]. Україна будує взаємовідносини із міжнародними кредитно-фінансовими організаціями з метою забезпечення рівноправної участі у міжнародних інтеграційних процесах через ефективне залучення і використання кредитних ресурсів, створення умов для сталого економічного зростання та формування сучасної ринкової економіки [6].

Найбільшим кредитором України з-поміж міжнародних кредитно-фінансових організацій є Міжнародний Валютний Фонд (International Monetary Fund), який заснований в 1944 році. До його складу входять 188 країн. Україна стала членом МВФ у 1992 році відповідно до Закону України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій», який було прийнято 03 червня 1992 року [4].

Ставши членом Міжнародного валютного фонду (МВФ), Україна водночас увійшла до структури Світового банку (до складу якого входять Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороннє агентство гарантування інвестицій, Міжнародний центр урегулювання інвестиційних спорів).

Україна з 1994 р. активно взаємодіє з МВФ, використовуючи його фінансові та технічні ресурси з метою досягнення макроекономічної стабілізації та створення необхідних передумов для проведення економічних реформ. Така співпраця здійснювалось переважно в рамках реалізації восьми спільних програм – STF (системна трансформаційна позика), «Stand-By» (стабілізаційна позика), Механізм розширеного

фінансування (позика на підтримку розвитку), попереджувальний «Stand-Vu» [4].

Ще одним потужним кредитором України є Світовий банк. Група Світового банку утворена 27 грудня 1945 року з метою надання фінансової та технічної допомоги країнам, що розвиваються. Світовий банк представляє собою акціонерне товариство, акціонерами якого є 186 країн-членів. Україна набула членства у Групі Світового банку у 1992 році відповідно до Закону України від 03 червня 1992 р. «Про вступ України до МВФ, МБРР, МФК, МАРБА, МАР, БАГП» [9]. Україна, як учасник-акціонер Світового банку, має 0,77% акцій.

Ресурси цієї організації використовуються для підтримки державного бюджету, здійснення інституційних і структурних реформ, підготовки та реалізації довгострокових інвестиційних проектів, які відповідають пріоритетним напрямам економічного розвитку України. Співробітництво зі Світовим банком є одним з дієвих механізмів, що сприяє Україні впроваджувати структурні реформи та залучати пільгові кредитні ресурси в її економіку [9]. Також проекти Світового Банку реалізуються у соціальному, фінансовому, транспортному та державному секторах, електроенергетиці, муніципальній інфраструктурі та агропромисловому комплексі.

Групою Світового Банку (ГСБ) розроблено концепцію взаємодії з національною економікою України на 2017–2021 фінансові роки [5]. У цьому документі вказано, що кредитні лінії можуть використовуватись на засадах тісної координації з іншими операціями ГСБ та інших партнерів.

Вибір нових напрямів діяльності протягом періоду реалізації Концепції здійснюватиметься на основі наступних засад:

– по-перше, діяльність ГСБ спрямована на розширення участі приватного сектору та забезпечення функціонування ринків;

– по-друге, для сприяння реалізації ключових реформ у сфері державної політики використовуватиметься багатогалузеве фінансування політики розвитку, що надаватиметься у координації з МВФ та іншими партнерами;

– по-третє, інвестиційні проекти використовуватимуться для надання підтримки в реалізації ключових додаткових реформ за наявності у МБРР відповідних ресурсів.

Реалізація Концепції здійснюватиметься шляхом:

- впровадження систем, що забезпечують функціонування ринків, зокрема, шляхом застосування Дорадчих послуг та аналітики (ДПА) ГСБ для сприяння реалізації ключових реформ у сфері державної політики, які уможливають вхід приватних інвесторів на ринки;
- розбудови спроможності та навичок, що сприяють відкриттю українськими виробниками нових можливостей на ринках: наприклад, шляхом допомоги в дотриманні певних стандартів якості.

Також одним з кредиторів України є ЄБРР (European Bank for Reconstruction and Development), діяльність якої спрямована на фінансування економічних реформ у країнах Східної Європи з метою їх переходу до ринкової економіки. ЄБРР працює лише на комерційних засадах. Європейський банк реконструкцій та розвитку здійснює свою діяльність у тісній співпраці з інституціями ЄС, але, на відміну від програм, які фінансує ЄС, цей банк не тільки фінансує технічну допомогу, але й спрямовує прямі інвестиції в українську економіку. Загалом, технічна допомога ЄБРР, програма дій у сфері консалтингу та навчання спрямовані на створення умов для підтримки поточних і майбутніх інвестицій. Позики ЄБРР спрямовуються на розвиток в Україні малого та середнього бізнесу (17% від загального портфеля проектів), фінансово-банківської системи (5%), енергетичного сектору (27%), транспортної інфраструктури (11%),

телекомунікацій (9%), систем водо- постачання (3%), агропромислового комплексу (17%), готельної інфраструктури (1%) [8].

У процесі інтеграції у світовий економічний простір Україна активно взаємодіє з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями. Практика цієї співпраці свідчить про наявність негативних і позитивних сторін.

Надання кредитів міжнародними кредитно-фінансовими організаціями Україні, за умови їх ефективного використання, надає істотний позитивний ефект для економіки країни. Такі кредити сприяють збалансуванню платіжного балансу, підтриманню курсу національної валюти, підвищенню рівня валютних резервів, а також стимулюванню та проведенню капітальних вкладень в економіку, збільшенню рівня конкурентоспроможності підприємств і підвищенню добробуту населення.

Але існує цілий ряд причин, які обумовлюють неефективне застосування отриманих кредитних ресурсів в Україні. Серед них:

- низький рейтинг інвестиційної привабливості економіки України;
- ризики економічного та політичного характеру, на які іноземні інвестори звертають значну увагу;
- часті зміни законодавства;
- невизначеність стратегічних пріоритетів розвитку економіки країни;
- низький рівень розвитку валютного ринку;
- відсутність гарантій повернення кредитів;
- тощо.

У цілому взаємодія України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями має низку як негативних, так і позитивних наслідків. Серед позитивних результатів слід виділити такі: формування необхідних валютних резервів для повернення позик із процентами, збільшення рівня конкурентоспроможності економіки України, підвищення кредитного рейтингу держави на глобальному фінансовому ринку, сприяння модернізації банківської та грошово-кредитної систем держави.

Однак, крім позитивних наслідків наявні ризики подальшого збільшення й виникнення нових негативних тенденцій, серед яких можна виділити такі:

– МВФ значно обмежує свободу дій в плані проведення економічної політики країн-позичальниць, оскільки надання кредитів здійснюється на умовах які він затверджує, а отже, може напяму впливати на економічний курс будь-якої держави;

– наявний не досить істотний контроль за наданими кредитами як з боку МВФ, так і з боку уряду України, а також неефективне їх використання зменшує стабільність економіки України. У той час, коли розвинуті держави інвестують високотехнологічні сфери, Україна використовує отримані у кредит фінансові ресурси на виплати зарплат, погашення заборгованостей тощо. Державні витрати перевищують бюджетні надходження і значна частина державного боргу йде саме на покриття державного дефіциту, який часто виникає внаслідок необдуманих дій, як наприклад: різке збільшення заробітних плат, пенсій, збільшення витрат на обслуговування апарату держслужбовців в умовах економічної кризи та стагнації промислового виробництва;

– подальше зростання державного боргу через систематичне використання кредитів МВФ для покриття дефіциту платіжного балансу. Даний ризик є одним з основний, оскільки без системного реформування економіки урівноважити платіжний баланс у довгостроковій перспективі не можна буде забезпечити, а оцінюючи наявні результати діяльності уряду України загроза потрапити в боргову пастку, коли для погашення отриманих кредитів і процентів по них будуть братись нові, причому в більшому обсязі;

– через надмірне залученню зовнішніх кредитів виникають ризики для макроекономічної стабільності, наприклад, нові кредити підвищують вразливість національної фінансової системи до зовнішніх

«шоків», наприклад різких коливань цін на сировину, сталь чи продукцію АПК (основні статті експорту України), які можуть створити термінову додаткову потребу у валютних ресурсах, тоді як переважна їх частина повинна спрямовуватись на виплати за позиками що були отримані раніше.

Увагу вчених привертають до себе вимоги МВФ у плані заходів, котрі повинна здійснити Україна для отримання траншу. До найбільшого резонансу призвели соціальні вимоги: підвищення пенсійного віку для громадян, підвищення ціни на газ для оптимізації, упорядкування пільг тощо. МВФ має право вимагати від країни-позичальника усунення тих чи інших фінансових проблем в економіці [6].

На думку М. В. Бугай, у взаємодії національної економіки України з МВФ переважають негативні наслідки [3]. Протягом різних періодів відзначається неповне використання фінансових ресурсів, що були виділені МВФ відповідно до затверджених програм і механізмів кредитування. Це негативно впливає на кредитну історію нашої держави та є вагомим резервним ресурсом відносно фінансування здійснення як економічних, так і соціальних реформ. Відповідно Україні необхідно звертати більшу увагу на розробку та виконання програм економічних дій, узгоджених з МВФ.

М. В. Бугай зазначає, що співпраця з МВФ для України набуває кабального характеру. За досить короткий час такої «співпраці» Україна встигла стати чи не найбільшим його боржником, а рекомендації експертів МВФ вже стали прямими вказівками для влади України, які до того ж безвідмовно виконуються [3].

Фахівці також відзначають, що МВФ, який має статус лише міжнародного кредитодавця, почав диктувати нашій державі, у якому напрямі їй розвивати економіку, якої соціальної політики дотримуватися, на що підвищувати ціни та які реформи проводити. У відмінності від України, розвинені держави не використовують його рекомендацій [3; 5; 6].

Незважаючи на наявність певних недоліків, взаємодія України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями буде продовжена й надалі.

На нашу думку, для нівелювання негативних наслідків, необхідним є переосмислення перспектив співробітництва з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями. Для розвитку взаємодії національної економіки України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями необхідно: удосконалити критерії ініціювання та цільові орієнтири результативності проектів, які здійснюються з використанням ресурсів цих організацій в державному секторі України. Посилення інвестиційної складової проектів у цьому секторі, а також реалізація великих інфраструктурних проектів має стати важливим напрямом уточнення відповідних позицій; розширити кредитний інструментарій міжнародних кредитно-фінансових організацій для України у зв'язку з розвитком фінансових інструментів, номінованих у національній валюті. Механізм надання кредитних позик міжнародними кредитно-фінансовими організаціями під проекти в державному секторі в гривні сприятиме зниженню девальваційного навантаження, активізує залучення значних обсягів ресурсів у межах стратегічних проектів соціально-економічного значення; збільшити доступ вітчизняних виробників і постачальників до участі в тендерних закупівлях у контексті організації матеріального постачання та обслуговування у рамках проектів міжнародних кредитно-фінансових організацій в державному секторі України.

Таким чином, проаналізувавши взаємодію України з провідними міжнародними кредитно-фінансовими організаціями, можемо дійти висновку, що кожна з цих інституцій є важливим стратегічним партнером для національної економіки України та допомагає вирішувати проблеми у фінансово-бюджетній сфері, реалізовувати важливі проекти у галузях транспорту, електроенергетики, інфраструктури, освіти, зв'язку тощо.

Висновки. Міжнародні кредитно-фінансові організації мають суттєве значення для покращення економіки України. Взаємодія України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями сприяє поліпшенню макрофінансових показників стабілізації, формуванню конкурентного ринкового середовища, стабілізації національної грошової одиниці, активізації інвестиційного процесу, розвитку приватного підприємництва.

З метою підвищення рівня ефективності взаємодії національної економіки України з міжнародними кредитно-фінансовими організаціями доцільно розробити економічно та фінансово обґрунтовану стратегію, яка б конкретизувала кількісні показники та передбачала вжиття заходів, спрямованих на її реалізацію для досягнення позитивних результатів; сприяти становленню, розвитку міжнародних ринків товарів і послуг, модернізації та підвищенню рівня ефективності діяльності підприємств державного та приватного секторів країни шляхом створення відкритої, конкурентної системи управління операціями міжнародних кредитно-фінансових організацій; покращити кадрове забезпечення сфери міжнародних кредитних відносин.

Література

1. Закон України «Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій: Закон України» від 3 червня 1992 р. 2402-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Про порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються МФО: постанова КМУ від 27.01.2016 № 70. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/70-2016-%D0%BF>.
3. Бугай М. В. Довгострокові перспективи співпраці України з

- Міжнародним Валютним Фондом / М. В. Бугай. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/2_2017/part_2/41.pdf.
4. Данилишин Б. М. Співробітництво з МВФ: проблеми і перспективи. URL: <https://dt.ua/macrolevel/spivrobitnictvo-z-mvf-problemi-i-perspektivi-.html>
  5. Колосова В. П. Вплив міжнародних фінансових організацій на економічний розвиток країни: питання теорії / В. П. Колосова // Економіка України. 2016. № 12. С. 61-71.
  6. Кульбіда М. В. Напрями вдосконалення співробітництва України та МВФ // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»: наук. журнал. 2018. Вип. 22(2). С. 50-54.
  7. Куцик П. Інтеграція економіки України в глобальне господарство: проблеми та перспективи / П. Куцик, О. Ковтун, Г. Башнянин, В. Шевчук // Економіст. 2017. № 2. С. 11-19.
  8. Скоробогатова Н. Є. Ефективність співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями / Н. Є. Скоробогатова. URL: http://skorobogatova.edu.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/09/Skorobogatova_statya.pdf
  9. Україна та Світовий банк: досвід та перспективи співпраці. Матеріалу круглого столу // Національний інститут стратегічних досліджень при президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1584>

References

1. Закон України «Pro vstup Ukrainy do Mizhnarodnogo valjutnogo fondu, Mizhnarodnogo banku rekonstrukciji ta rozvytku, Mizhnarodnoji finansovoji korporaciji, Mizhnarodnoji asociaciji rozvytku ta Baghatostoronnjogho aghentstva po gharantijakh investycij: Zakon Ukrainy» vid 3 chervnja 1992 r. 2402-XII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Pro porjadok pidghotovky, realizaciji, provedennja monitorynghu ta zavershennja realizaciji proektiv ekonomichnogho i socialjnogho rozvytku Ukrainy, shho pidtrymujutjsja MFO: postanova KMU vid 27.01.2016 # 70. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/70-2016-%D0%BF>
3. Bughaj M. V. Dovghostrokovi perspektyvy spivpraci Ukrainy z Mizhnarodnym Valjutnym Fondom. / M. V. Bughaj. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/2_2017/part_2/41.pdf
4. Danylyshyn B. M. Spivrobotnyctvo z MVF: problemy i perspektyvy. URL: <https://dt.ua/macrolevel/spivrobotnyctvo-z-mvf-problemi-i-perspektivi-.html>.
5. Kolosova V. P. Vplyv mizhnarodnykh finansovykh orghanizacij na ekonomichnyj rozvytok krajiny: pytannja teoriji / V. P. Kolosova // *Ekonomika Ukrainy*. 2016. # 12. S. 61-71.
6. Kuljbida M. V. Naprjamy vdockonalennja cpivrobotnyctva Ukrainy ta MVF // *Naukovyj vicnyk Uzhghorodeckogho nacionaljnogho univercytetu. Serija «Mizhnarodni ekonomichni vidnocyny ta cvitove ghocpodarctvo»: nauk. zhurnal*. 2018. Vyp. 22(2). S. 50-54.
7. Kucyk P. Integhracija ekonomiky Ukrainy v globaljne ghospodarstvo: problemy ta perspektyvy / P. Kucyk, O. Kovtun, Gh. Bashnjanyn, V. Shevchuk // *Ekonomist*. 2017. # 2. S. 11-19.
8. Skoroboghatova N. Je. Efektyvnistj spivrobotnyctva Ukrainy z mizhnarodnymy finansovymy orghanizacijamy / N. Je. Skoroboghatova. URL: http://skorobogatova.edu.kpi.ua/wp-content/uploads/2017/09/Skorobogatova_statya.pdf
9. Ukraina ta Svitovyj bank: dosvid ta perspektyvy spivpraci. Materialu krughlogho stolu. Nacionaljnij instytut strategichnykh doslidzhenj pry prezidentovi Ukrainy. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1584>